

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egy évre - - - - - 12 korona
Félévre - - - - - 6 korona
Negyedévre - - - - - 3 korona
Egyes szám ára - - - 8 fillér.

Telefon szám 6.

HATÁRŐR

UJVIDÉK,
1907. jun. 9, vasárnap

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Ujvidék, Ferencz József-tér
Kéziratokat nem adunk vissza
Megjelenik szerda, péntek
és vasárnap reggel.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA

Lapvezér: Teleki Árvéd gróf.

Királyi jubileum.

A Határőr részére írta: Kalmár Antal.

Magyarország függetlensége kivívásának kilátásait csak egy dolog teheti semmivé: a koronázás, — írta Kossuth Lajos Königrætz előtt. (Iratáim, III. 595.) Tehát akkor, amikor a Habsburgok még bent voltak hatszázéves otthonukban, Nagy-Németországban. A Habsburgok nagy-németországi uralma három kérdés megoldásának állott útjában: a német, az olasz és a magyar kérdés megoldásának. Königrætz azonban a Habsburgokat az európai országról félrelökte, a Nyugat a Habsburgimperiüm előtt bezáródott a XIX. század két nagy függő kérdésének, a német és az olasz egységnek megoldásával az európai közjog nem is álmodott alakulásokon ment át. Ennek az eredménye lett, hogy a közép-dunai egyensúlyozó nagyhatalmasság ugyszólván ráoktrojálódott a már hullaszagot terjesztő habsburgokra.

Európának ekképen megváltozott közjoga következtében azonban most már Magyarország függetlensége kivívásának a kilátásai se tehetette semmivé a koronázás. Nem pedig azért mert azt a Habsburgok nélküli függetlenséget, amit a 49-es Kossuth Lajos akart: azt a magyar nemzet Königrætz után már nem akarhatta. Ezért jött létre a koronázás, amelynek negyven éves királyi jubileumát üli ma I. Ferenc József, de ezért jött létre Deák Ferenc dualisztikus törvénye, az 1876: XII. t.-cikkkel is.

És itt hibázódott el a sor; nem a koronázással, hanem az ezzel kapcsolatos törvénnyel. Elhibázódott, mert sem a magyar nemzet exisztenciája, sem a magyar pragmatika szankció és végül sem a közép-dunai hatalmasság európai

törvénye nem követelheti meg azt a fél realuniót, mely a kettős monarchia külügyeinek és hadügyeinek közös közjogi kormányzatában áll. Sőt ennek ellenében megállapítható az, hogy a Habsburgok szükséges szövetsége Magyarország állami életében csak akkor és csak abban az esetben támaszthat bajokat, amíg a Habsburgok egyuttal osztrák császári közjogi eszközökkel is törvényesendolgozhatnak Magyarországon.

A király felségjogainál fogva a végrehajtó hatalom Magyarországon teljesen idegen érdekek zsoldosainak a kezébe kerülhet s ha már most ezen idegen érdekek magyar zsoldosainak egyuttal olyan anyagi erő is (t. i. a hadsereg) áll rendelkezésükre Magyarország területén, amely kormányzatát Bécsben bírja: ebben az esetben talán csak véres ellenállás után nem volna bevitelhető az ország még a Rechtsrathba is!

Innen van a magyar Habsburgok után nemcsak a nemzeti vágyakozás, de egyuttal annak állami szükségessége is, hogy a Habsburgok magyar király létükre ne vehessenek igénybe Magyarország kormányzatában osztrák császári közjogi eszközöket és erőket.

A kettős monarchia uralkodójának közös személyét fizikailag nem lehet ugyan egymástól elválasztani, de mint a két szuverén állam külön-külön uralkodóját feltétlenül el kell egymástól választani és nem szabad olyan magyar és osztrák állami szerveknek lenni, amelyeket felségjogainak gyakorlásánál az osztrák császár és a magyar király egyuttal és egyszerre használhat. Sőt a törvény szerint kell is használni. Mert mihelyt ilyen állami szervek léteznek: azonban az egyféle minőségű fizikai és nem a kétféle minőségű uralkodói személye érvényesül. Minthogy pedig a

dualizmus tisztán ilyen közös állami szervekre van fölépítve: ennélfogva megállapítható, hogy a dualisztikus alkotmánynak ez a legeslegnagyobb alaphibája. Annnyira negy ez az alaphiba, hogy azt az alkotmányt semmiféle más formája, tehát a magyar alkotmányt még a legnagyobb mértéke sem tűnthesse el. *Egyáltalában nem állítható föl a magyar alkotmányban olyan közjogi intézmény, mely a dualisztikus alkotmányt az alaphibáját Magyarország állami életéből eltüntethetné, vagy csak ellensúlyozhatná is.*

El kell fogadnunk azonban azt az alapigazságot is, hogyha Deák Ferenc kiegyezése a dinasztia és az osztrák népek részéről avval a becsületes lélekkel azt Deák és Andrassy megcsinálták és aminő, sokszor a naivsáig becsületes lélekkel azt a magyar nemzet egy része elfogadta és kezelte: ma nem eveznénk azokon a vizeken, amelyek a perszonáluniós Magyarország felé folynak. Ebből aztán az a közép igazság is megállapítható, hogy Deák Ferenc műve nem éppen olyan silány, mint aminőnek ki van kiáltva és nem olyan tökéletes, mint aminőnek ki van jelentve.

Ma tehát, amikor koronázási jubileumot ültünk: egyuttal a dualisztikus alkotmány, a közös ügyek és a közös közjogi kormányzat behozatalát is jubiláljuk. Amannak, mint alkotmányunk legelső szentségének örülünk, már amennyire föltorlódo emlékeink elnyomásával örülhetünk, — emezen pedig busulunk. Nincs a nemzetnek abból haszna, tehát ne is feszegessük, hogy a negyven év előtti koronázást és a nérói kényvel eltaposott alkotmányunk helyreállítását minek köszönhetjük: a

Kaland a régi várban.

— A Határőr eredeti tárcája. —
Németből: Alexander von Degen.

A kis város előkelősége az „Arany Patkó” külsőszobájában, melyet üvegfal választott el a söntéstől, találkozott minden nap esti hat óra után egymással. Az előkelőséghez tartozott pár hét óra báró Bewens nyugalmazott őrnagy is, ki a kis város festői környékén építettett magának egy lakályos apró villát. Elbeszélésünk napján a polgármester és a pap voltak jelen, mikor az őrnagy belépett. — Kedves neje francia születésű? kérdé a polgármester a beszélgetés folyamán. — Igen, felelte az őrnagy, a francia hadjárat idején hódítottam meg. Ó milyen érdekes, beszélje el hogy történt kérte a pap. — Nagyon szívesen uraim, a hadjárat idején hadnagyon voltam és mint ilyen egy szakasz gyalogságnak vezetője, midőn hadtestünk Chalons felé vonult, előre lettem küldve legényeimmel egy közelfekvő várba szálláscsinálónak. A vár udvarába érve egy kifogástalanul öltözött öreg ur jött elé, ki mini a grófnő udvarmestere mutatkozott be, felkért, hogy bármilyen irányú kívánságaimat vele közöljem, mert a grófnő tőle telhetőleg ugy engem valamint embereimet is mindennel el óhajt látni, és azt akarja, hogy semmiben se szenvedjünk hiányt. Tekintettel

arra, hogy ellenséges területen voltunk a fogadtatás nem volt ép barátságosnak mondható. Embereim a közeli falu házaiban lettek elszállásolva, én pedig az öreg ur vezetése mellett indultam a várba. — Mikor tehetném a grófnőnél tiszteletemet? — A méltóság s asszony bármikor szívesen fogadja báró urat, volt a felelet. — Közben a nekem fenntartott szobába értünk, hová csakhamar belépett hű inasom, átöltözte és egy félóra mulva az udvarmester elvezetett a ház asszvényához. — Tágas fogadószobába jutottam, melynek egyetlen disze I. Napoleon császár életnagyságu olajfestménye volt. Ép azt nézegettem, mikor egy oldalajtón egy magas előkelő megjelenésű idősebb hölgy lépett be.

Meghajoltam, ő büszke fejének könnyed biccentésével viszonzta köszöntésemet s kék szemét vizsgálódva siklottak rajtam végig. — Remélem báró ur, hogy monsieur Riquot (az udvarmester) mindent legnagyobb megelégedésére rendezett?

Minden a legnagyobb rendben van méltóságos asszonyom, köszönöm szives figyelmét, és ha talán valamiben szolgálatára lehetnék, kérem parancsoljon velem.

Nagyon kedves báró ur! — Köszönöm. Megint éreztem átható pillantását, mintha lekembe akarna látni.

Ah nagy gondom van, legidősebb leányom De Wyllis marquise súlyos betegen fekszik a vár jobb szárnyában, nem él már sokáig a szegény gyermek, idegrendszerét nagyon megviselték a folytonos sorscsapások és szerencsétlen hazánk balsorsa.

Megígértem a grófnőnek, hogy a kastély ezen részében embereimnek megtiltom a belépést, sőt még a közelében való járkálást is.

Mikor bucsuzni kezdtem egy bájos fiatal hölgy lépett be a szobába, a grófnő láthatólag rossz néven is vette hirtelen megjelenését, de nagyvilági hölgy léteire leküzdötte felindulását és bemutatott leányának.

Leányom Louison — báró Bewens. Könnyedén meghajolt, majd megkérdezte mindennel meg vagyok-e elégedve, majd néhány jelentéktelen szó után elbucsztam a hölgyektől.

De Louison kisasszony bájos arccskája csak nem akart eszemből kimenni, és rögtön észrevettem hogy én is elég jó benyomás teszek reá.

Ót óraker jelentette inasom, hogy az udvarmester kéret a dinérhez. — A diner kitűnő volt, nemkülömben a vörösbör is és kellemes hangulatban vonultam szobámba, hol egy jó szivarra gyujtva kinéztem az ablakon. Önkénytelenül is a vár azon része felé néztem, melyben a grófnő legidősebb leánya feküdt súlyos betegen. Hosszu egy emeletes épület volt, közepén egy gömbölyű

kebel belső szív kamaráinak-e, vagy az elbukott harcterek véres mezőinek?

I. Ferenc József pedig átélte és eltemetett egész világot. Hatvan esztendeig császárnak, negyven esztendeig császárkirálynak lenni: talán két eset sincs a világhistoriában. Közöttünk él — de mint a sivatag koronája: megkövesedve. Természetével, hajlamaival, nézeteivel és családi hagyományaival most is Metternich és a szent-szövetség korszakában él. És éppen ezért, ha még a tizenkilencedik századbeli magyart sem tudta megérteni soha: annál kevésbé érti meg a huszadik századbeli magyart. Pedig szörnyű csalódásainak tükrében megláthatná a bécsi udvar négyszáz éves törekvéseinek minden tévedését — a nemzet szenvedéseinek tükrében pedig megláthatná a magyar nemzet négyszáz éves küzdelmeinek minden igazolását.

A negyven éves glóriás jubileumnak egy nemzet és király közös boldogságává kellene összeolvadnia — s mit látunk? A véres fejjel alábukott napnak — véres fejjel való fölkelését, ami a jósök szerint nem áldást és békességet, hanem új küzdelmeket, új harcokat, új szenvedéseket jelent!

Harc az ipartestületért.

Megszavazták!

A *Határőr* hasábjain ujjt meg az ipartestületért folyó harc. Elismert szaktekintélyek szakszerű cikkeiben hangoztatták az ipartestület megalakításának szükségességét és annak az iparosokra való eminens előnyét. És nagyrésztben a *Határőr* erős agitációjának sikerült Ujvidék iparosvilágát, — melytől eddig allandóan setétben tartottak és félrevezettek, — felvilágosítani, hogy az ipartestület kizárólag az iparosok érdekében van és nekik saját ügyeik intézésénél autonómiát biztosít. Az iparosok szeme végre felnyitott és dacára a vehemens ellenáramlatnak és néhány iparos aknamunkájának, — az ipartestület megalakult, alapszabályait, illetve szervezetét elkészítette és azt veleményezés céljából a szegedi kereskedelmi- és iparkamara elé terjesztette, mely most azokat az alábbi átirat kíséretében városunk tanácsához küldötte el:

toronnyal, és a tulajdonképeni ősi vár, még sáncárokkal is körül volt véve, mely azonban most szép fákkal volt beültetve és a várparkba torkolt. Nem tudom miért, de hirtelen gyanakodni kezdtem, vajjon nem rejtegetnek az ősrégi falak valami mást is és elhatároztam, hogy egy megbízható altisztemmel megfigyeltetem a park ezen részét.

Nemsokára ezután megjelent az udvarmester és átadta a grófnő üzenetét, ki teára hívott. A legszerezetreméltóbb fogadtatásban részesített úgy ő valamint leánya is. Kérdezősködtem a marquise hogy létéről, a grófnő megint vizsgálódva tekintett reám és észrevettem, hogy leánya kissé elpirult. — Nyolc napja voltam már a grófnő vendégszerető kastélyában és viszonyunk a legszivélyesebb volt, természetesen fülig belebolondultam Louisonba, ki szívesen látta udvarlásomat. — Még két napom volt, aztán — ilyen a katonasors — indulnunk kellett tovább. Délután Louisonnal sétáltam a parkban, mindketten hallgatagok voltunk. Szívem hangosan dobogott, lábaihoz borultam és bevalottam szerelmemet...

Szent Isten... kelljen fel hamar... kiáltá rettenetesen megijedve. És nem is látom többé drága Louison? Kérdém sugva, mert a grófnő alakja tűnt fel a parkban. — De igen, jőjjön holnap vacsora előtt a régi várba... várni fogom.

Végre nagy nehezen eljött a másnap és egy végtelenségnek tetsző idő után az este nesztelenül osontam be a régi vár folyosójában, sötét

1182/1907. sz.

A tekintetes városi tanácsnak

Ujvidék.

Az alakulóban levő *ujvidéki ipartestület* alapszabályait és a vonatkozó iratokat azzal a kérelemmel küldjük meg, hogy az ujvidéki ipartestület megalakulásához Ujvidék város törvényhatóságának az 1884. évi XVII. t. c. 122. §-ában említett *hozzájárulását* kieszaközölni és azután az alapszabályokat jóváhagyás végett a kereskedelemügyi miniszter urhoz felterjeszteni sziveskedjék.

E kérelem az iratok átvizsgálása és az előzmények megismerése után támadt azon véleményünkön alapul, hogy az ipartestület megalakítására vonatkozó I. fokú iparhatósági határozat teljesen szabályszerű, amennyiben az ipartestület alakítását 20-nál több képesített iparos kérte, az ez alapon közzétett hirdetésre az ipartestület megalakulását az ujvidéki képesített iparosok $\frac{1}{3}$ -a nem ellenezte (I. az ipartörvény életbeléptetéséről szóló 39266/1884. sz. rendelet 43. §-át) az alapszabályokat megállapító közgyűlés szabályszerűen hivatott össze és a közgyűlésről felvett jegyzőkönyv is szabályszerűen tartalmazza a hozott határozatokat, az alapszabályok lényeges részükben azonosak az ipartestületek részére megállapított minta alapszabályokkal, így tehát ezen ipartestület megalakításának törvényből, vagy törvényes szabályokból eredő akadályai nincsenek.

Teljesen szabályszerűnek véljük az ipartestület alakítására vonatkozó iparhatósági határozatot az iratok közt levő tömeges ellenző aláírás dacára is, mert eltekintve attól, hogy az ellenző aláírások száma a rendőrkapitányi hivatalban fölvevett jegyzőkönyvben említett érvénytelen szavazatok leszámításával nem teszi $\frac{1}{3}$ -át az ujvidéki képesített iparosoknak, nem tarthatjuk érvényesnek és megbízhatónak a szavazás oly módon való eszközölését, amint ezt az ujvidéki állítólagos ellenző iparosok tették.

Az ily fontos kérdésben való szavazás lényeges kelléke ugyanis, hogy az érdekeltek elhatározása, illetőleg akarata minden kétséget kizáró módon nyilatkozzék meg és akár szóval, akár írásban történik a szavazás, annak eredménye megbízható módon legyen megállapítható.

E tekintetben az iratok közt levő iverk a szavazás eredményének megbízható igazolására, illetőleg az ellenzés mellett való elhatározás megállapítására, még akkor sem volnának alkalmassak, ha a rendőrkapitányság által is agályosnak vélt, de tulságos előzékenységgel érvényesnek vett aláírások száma az össziparoság $\frac{1}{3}$ -át meghaladná, mert éppen semmi biztosíték sincs arra, hogy minden aláírás az érdekeltek által sajátkezűleg eszközöltetett-e és hogy az aláírást megelőzően mindenki tiszt-

volt, csakhamar megpillantottam Louison alakját, megfogta kezemet és egy termen keresztül nagy pompával berendezett szobába vezetett, az „ő” szobájába.

Nem tudom mi mindent beszélhettem, de Louison kimondotta a boldogító igent s meg akartam ölelni, mikor egy rejtett ajtó pattant fel és egy nyálank harcias kinézésű fiatalember állt előttünk.

Soha sem egyezem bele uram, hogy növérem egy német tiszt neje legyen. Azonnal megismertem a grófot, egyike volt azon gárda tiszteknek, kik az utolsó ütközetben halálra szánt vakmerőséggel védelmeztek egy általunk körülzárt falut. — Louison, ki attól félt, hogy bátyja meg talál támadni, közénk vetette magát és siró hangon kérlette bátyját, „Henry ne tégy boldogtalanná”. — Ebben a pillanatban lépett be a grófnő elsáppadt mikor fiát meglátta.

Bocsásson, meg báró ur de meg akartam fiamat menteni és ezért hozakodtam elő beteg leányomról szóló mesével.

Meghajoltam és megkértem egészséges leánya kezét.

Louisonom anyja nyakába vetette magát, anya és fia láthatólag meg voltak hatva és Louison mennyasszonyom lett. — Bármennyire fájlaltam is, jövendőbeli sógoromat el kellett fognom és magammal vinnem, ő volt az egyetlen hadifogoly drága Louisonomon kívül, kit a hadjárat alatt elfogtam.

Louisonnal rövidesen megesküdtem és ő mint szerető feleség követett hazámba.

tában volt-e azzal, vajjon aláírása mily célból használtatik fel?

Az aláírások megbízhatatlanságára kétségtelenül nyomós adatokat tartalmaz a rendőrkapitányi hivatalnál tartott tárgyalás jegyzőkönyve, mely megállapítja, hogy az iverket sokan jogosulatlanul, sokan kétszer irták alá, más aláírásokról kiderült, hogy azok az érdekeltek beleegyezése, sőt akarata ellenére kerültek az ivre és mindezeket túl aggodalmas az is, hogy nincs bejelentve, vajjon az aláírások valódiságáért kik viselik a felelősséget.

Ily körülmények között az ellenző szavazatok tekintetbe vételének csak akkor volna jogosultsága, ha az iparhatósághoz benyújtott iverken szereplő iparosok egyenkint és külön-külön való nyilatkozattételre szólítottának föl, vajjon az aláírás tényleg tőlük származik-e és csakugyan ellenzik-e az ipartestület alakítását?

Erre azonban nincs szükség, mert amint az I. fokú iparhatóság megállapította, még az így bizonytalan érvényű szavazatok sem teszik az érdekeltek iparosok számának $\frac{1}{3}$ -ad részét.

Szemből az iparosok egy részének ellenzésével, kiváló fontosságúnak és éppen az iparosok érdekében levőnek tartjuk az ipartestület megalakítását. Ugyanezért az alakuláshoz való hozzájárulást, valamint az egész mozgalom telhető támogatását a legmelegebben ajánljuk.

Ajánljuk abból a szempontból, hogy szinte pótolhatlan vesztesége volt az iparosságnak a testületi intézmény eddigi nélkülözése is és még pótolhatatlanabb volna a kár, ha a most megindult nagyszabású iparfejlesztési akció nem támaszkodhatnék Ujvidéken, ez iparilag erősen fejlett nagy városban, az iparosok törvényes és autonóm jogokkal rendelkező érdekképviseletére.

Az ipari oktatás, az inasképzés istapolásában és ellenőrzésében, a munkaadók közötti surlódásoknak a békéltető bizottságok útján való elintézésében, a kisiparban nagy károkat okozó kontárkodás megszüntetésében ép oly fontos szerepe van az ipartestületeknek, mint abban, hogy az iparosok anyagi és erkölcsi érdekeit, nemkülönben társadalmi tekintélyét védelmezzék és szolgálják.

Fontos szerepük van az ipartestületeknek még abban, hogy közérdekű és az iparosok haladását célzó mozgalmakat kezdeményezzenek és mint az iparosság egyetemének képviselői, az iparpolitikai közvélemény irányításából is kivegyék az őket megillető jogos részt. Emellett számottevő és az iparosok érdekeire messze kiható tevékenységet fejtenek még ki az ipartestületek az iparfejlesztés gyakorlati tevékenységét intéző kereskedelemügyi kormányzat és a kamarák működésének támogatásában részint, mint hivatott véleményező testületek, részint pedig, mint az iparosérdekek szószólói.

Ez utóbbi szempontból a magunk részéről, rendkívül örvendünk az ujvidéki ipartestület megalakulásának és meg vagyunk győződve, hogy e modern alapon, friss erővel alakuló iparos-szervezet lényegesen meg fogja könnyíteni kamaránknak az ujvidéki ipar fejlesztését érintő tevékenységét.

Ez okokból ismételtén ajánljuk az ügytelhető pártolását.

Szegeden, a szegedi kereskedelmi és iparkamara 1907. évi április hó 26-án tartott teljes üléséből:

Tisztelettel
Perjessy László, Szarvasy Lajos,
titkár. elnök.

Az átiratot a csütörtöki közgyűlés vette tárgyalás alá és beható, hosszas, szenvedélyes vita után óriási többséggel elfogadta, vagyis az ipartestület végleges megalakítását kimondotta.

Horváth Géza dr., az ipartestületelleneseket védte és tekintettel a szavazás körül az ipartestület hívei részéről történt állítólagos visszaélésekre, a megalakuláshoz szükséges engedély megtagadását indítványozta, amelyet gyakori zajos közbekiáltásokkal szakítottak meg. Jlics Brankó dr., a szerbek részéről ugyanilyen értelemben szolt, míg Pekló Béla, Lovrekoviits Ferenc az ipartestület mellett tettek lándsát és kimutatták, — ami különben a kamara átiratából is kitünik, — hogy ép az ipartestület ellenesei követtek el visszaélése-

ket. *Kohn Károly dr.* nem lát bajt abban, ha újra megszavaztatják az iparosokat és ezért pártolhatja *Norvák Géza dr.* indítványát. Szavazásra kerülven a sor, a közgyűlés óriási többsége az iparistület megalakítását jóváhagyta.

Ezzel egy rég vajdó úgy kedvező és örvendetes befejezést nyert.

A torony alatt.

— Városi közgyűlés. —

A városi törvényhatósági bizottsági tagok nagy érdeklődése és részvétele mellett nyitotta meg *Balla Aladár dr.* főispán a csütörtökre egybehívott városi közgyűlést.

A közgyűlés, ahogy annak már előre is híre ment, szenzációkban elég gazdag volt. Mindjárt napirend előtt bejelentette *Balla Aladár dr.* főispán, hogy négy interpelláció lesz. *Milóvándovits Kuzmán* törvh. biz. tag az iskolaelmaradásért való tulszigoru büntetés ügyében szólalt fel. Utána *Jomics Jása* interpellálta meg általános érdeklődés mellett a Polgári párt nevében a polgármestert, hogy a városrendezés nagy munkájába mikor fog már bele a város? A harmadik és negyedik interpellációt *Mayer József* intézte a polgármesterhez. Az egyik a szervezeti szabályrendelet jelenlegi stádiuma felől tudakozódott és kívánta annak haladéktalan elkészítését. A másik a légszuszgyár melletti földtulajdonosok érdekében hangozott el, ugyanis a Ferenc csatorna a védgát átszakadása folytán kiömlött és az ottlakóknak óriási károkat okozott. Interpelláló a városi tanács közbelépését kívánta, hogy a jövőben a védgátak átszakadása elkerültesse, illetve hogy a Ferenc csatorna igazgatósága a szükséges óvintézkedéseket tegye.

Szalay Lajos kir. tan. polgármester mind a négy interpellációra megnyugtató választ adott, amit az interpellálók és a közgyűlés is egyhangulag tudomásul vett.

Már 5 órára járt az idő, amikor a napirendre került a sor.

A polgármesteri jelentéshez *Mayer József* szólt hozzá és azon indítványát, hogy ezentúl minden polgármesteri jelentésben benne legyen az a kimutatás, hogy milyen közgyűlési határozatok nincsenek végrehajtva, — a közgyűlés egyhangulag elfogadta.

Az új kórház építési telkének kiegészítésére szükséges ingatlan megszerzése és a kath. hitközségnek telepi iskola eeljára szükséges városi terület átengedése ügyében, — miután a közgyűlés nem volt határozatképes, — a közgyűlés nem dönthetett. Nagyobb és behatóbb vitát az artézi fürdő építésére kiirt pályázat keltett. A föld-, kőműves és csepépfedő munkálatokat *Simonyi Mihály*, az ácsmunkálatokat *Beck, Brezovacz és Irsa*, a mázólo, szobafestő, felirati táblákat festési munkálatokat *Módoványi Andor*, a villamos jelző munkálatokat *Barta Károly*, a falburkoló munkálatokat *Urbach Miksa* kapta meg. A vízvezeték berendezések munkálatát nagy vita után szótöbbséggel *Bogdány és társai* cég kapta meg. *Wimmer Károly* ez ellen felebbezést jelentett be. A többi munkálatokra új pályázat kiírását határozta el a közgyűlés.

A *Reich és Leberc* kocsigyártó cég megnagyobbítja gyárát és a célból városi terület elidegenítését kérte. Hosszas vita után *Balla Árpád* és *Bozsenik Béla* indítványára a közgyűlés a kérelmet olyképen teljesítette, hogy a vállalatnak egyelőre bérbeadja a területet, de elvben már most hozzájárult az elidegenítéshez.

A közgyűlés egyéb tárgyairól külön cikkekben foglalkozunk.

Fél kilenc volt, amikor a közgyűlés véget ért.

Ujvidék zárszámadása.

Nem reális.

A csütörtöki közgyűlésnek kétségtelenül legpikánsabb eseménye a város zárszámadásainak tárgyalása volt, melyet évek óta szótlanul fogadtak el, de a dolgozni vágyó és az ellenőrzést lelkiismeretesen teljesítő *Polgári párt* megbízásából *Mayer József* a zárszámadásokat alaposan és gondosan áttanulmányozta és szenzációként hatott észrevételeit a következő beszédben mondotta el:

Mélyen t. Közgyűlés!

Amikor az 1906-ik évi zárszámadáshoz hozzászólok, engedelmet kell kérnem, ha a tek. törvényhatósági bizottság szives türelmét igénybe veszem, bár jól tudom, hogy évek hosszú során át az volt a szokás, hogy a zárszámadásokat, miután befejezett tényekkel állunk szemben, rendszerint vita nélkül szokták elfogadni. És ha én mindennek dacára mégis felszólalok, úgy nemcsak jogommal élek, de legelsősorban is kötelességet teljesítek, mert hiszem, hogy a városi tanács észrevételeimet meg fogja szívelelni tudni.

Mielőtt a zárszámadások birálatába fognék, nem zárkozhatom el már eleve is annak kijelentésétől, miszerint a zárszámadásokban és annak áttanulmányozása kapcsán észlelt kifogásaimat nem egyesek hibájában látom, de igenis a rendszerben, mely sürgőssé teszi annak a kívánságnak felvetését, hogy a város gazdasági életében gyökeres rendszerváltozás álljon be és az eddigi sok tekintetben ötletszerű, máról-holnapra való politikát okos és céltudatos politika váltsa fel.

A városi tanács, mint amely a város gazdálkodásáért felelős, évente elkészíti a városi gazdálkodás költségelőirányzatát, melyet a közgyűlés tudta és hozzájárulása nélkül nem lépheti túl. Legalább így kellene lenni. Sajnos azonban a városi tanács gyakran belesik ebbe a hibába és a költségvetés keretén kívül más tételeknél megtakarított összegeket más tételek költségösszegeire fordítja. Ez onnan ered, hogy a költségelőirányzatok nem reálisak. Az elmúlt év szeptember havában két napon át tárgyaltuk a költségvetést és kiült, hogy az nem lett reálisan összeállítva. Az események nekünk adtak igazat, mert a tanács által benyújtott zárszámadások feltevésüket igazolták. A zárszámadások sincsenek reálisan felvéve, ami különben természetes következménye annak, ha a költségvetés a realitást nélkülözi.

Komoly igyekezettel feküdtem neki, hogy a számmiriadók tömkelegéből kiokosodjak, de nem tudom magamban keressem-e a hibát, mert minden igyekezetem dacára sem tudtam magamnak tiszta képet alkotni. A tételek közt találtam olyanokat is, amelyek ötletszerűen, meggondolatlanul lettek beállítva, csak úgy találgatva, hasból és így a zárszámadások végösszegei sem lehetnek hitelesek.

Maga az összeállítás a számtani művészet műremeke. Ugy van összeállítva, hogy legyen a talpán, aki abban, vagy abból kiismeri magát. A számok labirintusát látom és hiába keresem az ariadne fonalat, mely kivezetni tudna.

Legelsősorban hiába kerestem a vagyoni leltárt. Nem tudjuk, de nem is sejtjük, hogy mennyi ingatlanunk van, mennyi az ingó vagyunkunk. És így nem nézhetünk utána, hogy mennyiben helyesek azok az adatok, amelyeket a számvétség számításainak alapjául vett. Vagyonleltár nélkül a zárszámadás csonka és hiányos. Ami pedig megvan, az is hiányos és feltűnő és olyan, hogy abból nem lehet kiokosodni. Nagyon jellemző, hogy állítólag a tanács igen okoson még a nyomdai költségeket is sajnálta, mert szerinte is a meglévő adatok minden hiteleséget nélkülöznek. Amíg a költségvetésben a rendes és rendkívüli bevételek, illetve kiadások nincsenek kettéválasztva, addig a zárszámadásokban éppen ezt találjuk. Költségvetés szerinti tételeket és előirányzatot kívüli tételeket látunk és csodálatos, hogy míg az előirányzat szerinti tételek száma csak 29, addig az előirányzatot kívüli tételek száma 32. Ez alaki szempontból határozottan kifogásolandó és kérem a számvétséget, hogy a zárszámadásokat a jövőben alakilag legalább áttekinthetően készítse el. Kivánatosnak tartanám, ha az átmeneti kiadások és a beruházások különválasztva volnának, hogy ezáltal tiszta képet lássunk, hogy mennyi beruházás történt?

De kifogásolom a zárszámadásokat tartalmilag is. Feltűnő nagy számban látok ugynevezett átruházásokat vagyis más tételről elvett megtakarításokat más tételre költötték el. Szóval az előirányzatban a tételek nem voltak reálisan beállítva, különben nem volnának nagyobb átruházások. Pedig 18 átruházást találtam, ami azt igazolja, hogy a tétel nem voltak helyesen felvéve.

Áttérve magára a zárszámadás részleteire pontosan fogom észrevételeimet megtenni.

Lássuk csak elsősorban a bevételeket. Itt van mindjárt az első tétel: a földhaszonbérletek tétele. Ennél legszembetűnőbb a kapkodó, máról-holnapra való gazdálkodás nagy hibája. Nálunk a véletlennek óriási szerep jut, a véletlentől függ sok tekintetben, hogy gazdálkodásunk jól út-e ki vagy sem? A város zárszámadása decemberben zárják le. A földeket pedig még novemberben adták bérbe. Tehát decemberben tudni kellett a novemberi bérleteredményeket. És a bevezető jelentésben azt olvasom, hogy a novemberi földárverés eredménytelen maradt és csodálatosan, egy hónappal utóbb, vagyis a decemberi közgyűlésen a tanács azt jelentette a közgyűlésnek, hogy a földbérleteken 7000 korona többlet mutatkozik.

Utána néztem a számvétség könyveiben és arra a tapasztalatra jutottam, hogy az elmúlt év novemberében 15 nagyobb földkomplexum lett hat évre bérbeadva és a többi földterületek csak azért nem kerültek árverés alá, mert azok novemberben túl voltak régebből bérbeadva. Csak nagyon kevés földterület marad meg a városnak, mint olyan, a melyet nem adott bérbe. Hogyan mondhatja akkor a jelentés, hogy a novemberi árverés eredménytelen maradt? Megnéztem a magyar lexikont és eredménytelen szó abban is azt jelenti, hogy semmi eredmény nincs.

Ha tehát bérbe voltak adva a földek, miért eredménytelen akkor az árverés, és ha eredménytelen, hogyan volt lehetséges, hogy decemberben a tanács azt jelentette, hogy 7000 korona többlet lett elérve? De a tanács akkor is tévedett, mert a zárszámadásokból kitűnik, hogy a földbérleteknél 14462 korona 91 fillér kedvezőtlenebb eredmény mutatkozik. Mikor volt tehát a tanács jelentése reális, decemberben e, amikor többletről beszélt, vagy most, amikor deficitet vall be? De azt is látom ugyanezen tételnél, hogy 22889 k. 17 f. hátralék van. Ez a kimutatás olyan szerényen huzódzkodik meg, mintha ezek valóságos hátralékok volnának, már t. i. olyan hátralékok, melyek még nem folytak be. De egyetlen példát mondok és alkossa meg mindenki saját maga a véleményét, mennyire reális ez a kimutatás. Ez év januárban az akkori gazdasági tanácsos ártirt az ujvidéki rendőrséghez, hogy legyen az olyan kedves és puhaltolja ki, ki bérlő a 33-as parcellát, mert sem a mérnöki hivatalban, sem a kataszteri nyilvántartóban, de legkevésbé a város gazdasági hivatalában nem volt megállapítható, hogy ki bérlő a földet. A rendőrség kellett, hogy ezt kipuhatolja. És a 33-as parcella is, mint hátralék van bevezetve, noha a hibás csak a gazdasági hivatal volt. Miért higyjem el tehát, hogy a többi hátralék valósággal az?

Menjünk tovább. Itt van a 3-ik tétel: a téglá és mészegetés kérdése. Biztosan tudom, hogy a városnak egy helybeli céggel szerződése van, mely szerint az a gyártott téglák után minimum 4000 koronát tartozik fizetni. És a zárszámadásokban csak 3046 korona van kimutatva. Hol van a 4000 korona, hol van a Glück-féle tégláégetőben készített 200 ezer darab téglá? Hol van a tavaly kitermelt egy millió vályogtéglá? Tisztelettel kérdem, reális ez?

Lássuk csak az erdőbevételek tételét. Szerencsére nincs itt a Fliegende Blätter egyik élegyártója, mert emiatt okvetlen kiserkesztene bennünket. A zárszámadások szerint 7345 korona 77 fillér kedvezőbb eredmény van kimutatva, mint amennyi előirányozva volt. Hogyan lehetséges? Van egy közgyűlési határozat, mely kimondja, hogy csak annyit szabad az erdőből kiirtani, amennyire a közgyűlés felhatalmazást adott. Ezt azért határozta így a törvényhatósági bizottság, mert 48 óta nálunk mindig úgy gazdálkodtak, hogy ha valahol hiány volt, hát egyszerűen kimentek a városi erdőbe és a hiánynak megfelelő összegű fát vágta ki és a deficit elosztott, mint a buborék. Hogy csinálták most 60 évvel a 48-as állapotok után? A közgyűlés 50%-al kevesebb fa kiirtására adott engedélyt és mégis 50%-al többet irtottak ki. És t. közgyűlés, miért nem irtottak ki többet? Azon egyszerű oknál fogva, mert amit ki lehetett irtani, az utolsó szálig kiirtottak és nincs egyetlen szál fánc sem. Noha a városi

leltárban továbbra is vigan szerepel 121 hold erdőségünk 800 000 korona értékben. Tehát ez a többlet a közgyűlés tudta és engedélye ellenére lett elérve vagy például ez év elején a gazdasági hivatal ezer néhány száz korona fát hitelezett egy vályogvető cigánynak, akinek volt esze és megszökött, a város pedig ütheti bottal a nyomát. Reális ez a tétel? Itt van a szerencsétlen város kert. 1741 koronával kedvezőtlenebb az eredmény, mint az előírás! Már a költségelőirányzat szerint a városi kert semmi haszonnal nem fog jární, legalább így volt feltüntetve. És most kiderül, hogy még ráfizetünk. Pedig a szeptemberi költségvetési vitánál szövegeltük a városi kert ügyeit és követeltük vagy annak felhagyását vagy más racionálisabb gazdálkodást. Történt-e valami? Semmi uraim, semmi. Kinek kell a városi kert? A város közönségének abból semmi haszna sincs. Sőt 4000 koronát ráfizetünk. 11 hold városi kert hever parlagon, rosszul kiaknázva, rosszul meggazdálkodva!

Nézzük csak a legelők tételét. A bevétel, ha szembe állítjuk a kiadásokkal, még papíron is kisebb. De azért a bevétel nem folyt be, mert a hátralékok összege nagyobb, mint a tavaly kimutatott hátralék. Tavalyelőtt 11700 korona hátralék volt, az elmúlt évben pedig már 12840 korona 36 fillér. Pedig aki a legelőkérdéshez csak hozzákötötte az tudhatja, hogy itt hátraléknak nem szabad lenni, mert váltás meg minden gazda a legeltetéshez szükséges bárcát, akkor hátralék nem lesz. Mindenütt előrefizetik, csak nálunk nem. Kivánatosnak tartanám a legelőkérdés végleges és mielőbbi rendezését. Szabályrendelet van ugyan, de végrehajtva nincs.

A 10-ik tételnél, városi javadalmak tételénél az eredmény 44 koronával kedvezőtlenebb, mint amennyi elő volt irányozva. A bevezető jelentésben ott látom, hogy a javadalmi hivatal 1895 korona 11 fillér többletet eredményezett. Itt pedig a javadalmaknál 44 korona kedvezőtlenebb eredmény mutatkozik. — Örök kérdőjel gyanánt állt volna előttem ez a rejtély a 28-ik tételnél mert az állami fogyasztási adó tételnél ugyancsak 6600 koronával kedvezőtlenebb eredményt látok. Ennyi volna a deficit. De nagy ravaszul meghuzva találok a költségelőirányzatban kivüli bevételek sorában a XXXI. tétel alatt a kedvezőbb eredményt feltüntető 19395 koronát. Ezeket össze kellett volna vonni, mert a javadalmi hivatali többlet nem előirányzatban kivüli tétel. Ez számjegyjegyleg megfelel, de, alakilag határozottan kifogásolandó.

A 14-ik tételnél: kötvények kamatai szerepelnek. Itt 9171 korona 13 fillér hátralék van kimutatva. Kamatkövetelés gyanánt 4584 korona volt csak előirányozva. A kamatok esedékesei és csudálatos ahelyett, hogy azok esedékességük idejében befolytak volna, dupla hátralékokat látunk. Ez hiba és alapos kifogásolást érdemelnek.

A 20-ik tétel, mint védtöltési kiadásaink megtérítése címet viseli. Ujra elővettem a lexikont, de abból sem értettem meg, mit jelent ez a műkifejezés. És végre rájöttem, hogy ez azon térítvényeket jelenti, amelyeket az állam a földterületeinken épített töltések után nekünk visszafizet. Ez tulajdonképpen visszatérített földadót jelent.

A 23-ik tétel: a mérnöki fizetések utáni térítvény címén elkönyvelt 3900 korona hátralék a számvétség könyvei szerint már nem áll fenn, mert az utalap, mely ezzel az összeggel a házi pénztárnak tartozott, ezt az összeget kölcsönfelvétel útján visszatérített. Az átíratási díjak tételénél azt tapasztaljuk, hogy évről-évre megegyezően annyi folyik be, mint az előző évben és az előirányzatban ez az emelkedés nincs így feltüntetve. Minthogy az évek óta való praxis bizonyítja, hogy ez a tétel 100%-al nagyobb, mint az előző évben, kívánatosnak tartanám, ha ez az előirányzatban ilyen arányban kifejezésre is jutna. Mert ezáltal a pótdadó kisebb volna és legalább 2%-al le volna szorítható.

M. t. Uraim! Ezek csak szemelvények! Órákon át tudnék hibákat, irreálitásokat a zárszámadásból elmondani, de nem teszem, mert tudom, hogy a tek. közgyűlés ezekből az elmondottakból is tiszta képet alkot magának afelől, hogy mennyire reális a zárszámadás? Amikor a zárszámadásokat kényszerűsége

ből elfogadom, — hisz befejezett tényekkel állunk szemben, — teszem azt abban a reményben, hogy a tek. városi tanács kifogásait megszünteti és a jövőben áttekinthető, reális, a való igazságnak megfelelő zárszámadást fog készíteni. (Lelkes éljenzés).

A nagy hatást keltett és zajos tetszéssel honorált beszéd után *Balla Aladár dr.* főispán felszólítására *Náray* főszámvévo válaszolt, de egyetlen állítást sem kísérelt meg még meg is cáfolni, hanem ehelyett kijelentette, hogy a zárszámadások az állami mintára készültek. A közgyűlés a zárszámadásokat *Mayer József* összes észrevételeinek figyelembe vételével elfogadta.

HIREK.

Heten voltak. *Makó Lajos* szinigazgató kérvényt adott be a városháza, amelyben 3000 koronás subvenciójának 5000 koronára való felemelését kérte. A kérelem azzal van megindokolva, hogy az idei elkésztet színiévből a tarthatatlan forrás miatt a közönség az óriási nagy gázszival működő társulatot nem támogatta. A kérelem felelmi, hogy ez a felemelés praecedens nem képezhet, mert jövőre meg lesz a városi színikör, amikor készpénzsubvencióról többé szó nem lesz és a szinigazgató a segélyt a színikörnek ingyen való átengedése formájában kapja meg. A szinügyi bizottság mérlegelve a kérvényben előhozottakat, de mérlegelve *Makó* kiváló hazafias kulturmissióját, melylyel a legmészebbmenő igényeket is kielégítette, *Makó* ittmüködése felett legteljesebb elismerést fejezvé ki, a kérvényt pártolta. A gazdasági bizottság ugyanezen érveknél fogva ugyancsak pártoló előterjesztést tett a közgyűlésnek. A városi tanács, — amely 1905. decemberben a közgyűlés tudta és engedélye nélkül *Szilágyi Dezső* szinigazgatónak 800 korona segélyt kiutalt — a subvenciónak ezévből való felemelése ellen foglalt állást, noha elismerte *Makó* kiváló érdemeit, melyet főleg azzal ért el, hogy a legkényesebb izlést is kielégítő művészi előadásokkal gyönyörködteti városunknak színházbaráto közönségét. *Makó* saját zsebe rovására népszínműveket adatott elő, csak hogy a hazafias missiónak meg is feleljen. És a közgyűlés este 8 $\frac{1}{4}$ órakor hosszas, szenvedélyes és izgalmas vita után, melyben a tanács javaslatával szemben *Mayer József*, *Wimmer Károly* és *Pekló Béla* biz. tagok szálltak sikra, nagy szóibbsággal a subvenciónak 2000 koronával való felemelése ellen foglalt állást. Mellette csak: *Balla Árpád*, *Szlezák Lajos dr.*, *Endre Antal*, *Wimmer K.*, *Bozsenik B.*, *Pekló B.* és *Mayer József* törvh. biz. tagok szavaztak. Ellene: 17 tanácsstag, az összes szerbek és sajnos sok magyar bizottsági tag szavazott. — Elmondtuk szárazan az eseményeket. Nem tettünk hozzá és nem vettünk el belőle semmit. Kommentálni a sajnálatos esetet nem kell. Olvassák *el az esetet és alkossanak magának mindenki önmaga véleményét. — Nincs szándékunkban az esetben nemzeti sérelmet látni, de azt hisszük, nem tuzozunk, ha a csütörtöki határozatot az ujvidéki magyar szinészet *alkonyának* kezdetül jelezzük.

Bíróságunk köréből. Körülbelül fél esztendeje annak, hogy *Saághy Ferenc*, törvényszékünknek egyik kiváló és köztiszteltetben álló bírása súlyos betegsége miatt szabadságra távozott. Mint örömmel értesülünk, *Saághy Ferenc* egészségi állapota annyira megjavult, hogy e hó elején megkezdte a törvényszék-nél régóta nélkülözött munkásságát.

Lemondás a szinügyi bizottságban. A csütörtöki közgyűlésnek a magyar szinészet ügyében hozott határozata arra indította la punk szerkesztőjét, hogy *Szalay Lajos*, kir. tan. polgármesterhez pénteken a következő levelet intézze:

„Magyságos kir. tan. polgármester Ur!

Teljes tisztelettel bejelentem, miszerint a szinügyi bizottság tagságáról lemondok.

Elhatározásomat azzal indokolom meg, hogy sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy sem a tanács, sem a közgyűlés többsége nem akart különbséget tenni segély és segély közt, aminek az a sajnálatos következménye lett, hogy a magyar szinészet jövő sorsa kétségessé vált.

A szinügyi bizottság hivatása illuziórissá vált és nincs szándékomban az ujvidéki magyar szinészet okvetlen bekövetkezendő alkonyáért a legkisebb felelősséget vállalni.

Teljes tisztelettel:

Mayer József,

törvényhatósági biz. tag.

Ujvidék, 1907. június 7.

Kerti ünnepély. Az „Ujvidéki Céllovész Egyesület” vasárnap, június 9-én az összes helybeli dalegyletek közreműködésével, királyunk 40 éves koronázási jubileuma emlékére, saját helyiségeiben nagy kerti ünnepélyt rendez, mely koronázási jubileumi lövészettel, katonai hangversenyyel, előadással, nagy tűzijátékkal, világpostával, konfetti- és serpentin-csatározással és még egyéb szórakoztatásokkal lesz egybekapcsolva. A műsor a következő: 1. Kölsej — Erkel. Himnusz. Éneki az „Ujvidéki Dalárda”. 2. Induló. Előadja a 70. gyalogezred zenekara. 3. Dalok. Előadja a „Polgári Magyar Daloskör”. 4. Hangversenydarab. Előadja a 70. gy.-ezred zenekara. 5. Nedwed A.: „Frühling und Liebe”. Előadja a „Frohsinn” dalegylet. 6. Hangversenydarab. Előadja a 70. gy.-ezred zenekara. 1. „Hajduk Velyko” (szerb nemzeti hős) c. dal Mokranjac Steva-tól, szerb népdal szövegével. Előadja „Neven” dalegylet. 8. Egy budapesti zenekar bemutatkozása. 9. Pogatschnigg-Szabolcska. Dal a dalról. Előadja az „Ujvidéki Dalárda”. 10. Léghajók felbocsátása tudományos előadás kíséretében. 11. Hangversenydarab. Előadja 70. gy.-ezred zenekara. 12. Vörösmarty-Egressy. Szózat. Éneki az „Ujvidéki Dalárda”.

A „Frohsinn” zászlószentelése. Híradással voltunk arról, hogy az ujvidéki „Frohsinn” című dalegylet ez év augusztus 20-án zászlószentelési ünnepélyt rendez. A *Frohsinn* a városi törvényhatósági bizottsághoz kérvényt adott be, amelyben az ünnepély költségeihez segélyt kér. A közgyűlés, — noha röviddel ezelőtt egy másik dalegyletnek segélyt adott, — rossz kedvében a segélyt ezalkalommal megtagadta. Magunk hangoztattuk, hogy a város takarékosabban gazdálkodjék, de azért, amikor röviddel ezelőtt hasonló célra áldoztunk, — most ezt a kérést megtagadni nem szabadott volna, nehogy a tendenciozusság vádjá érjen. Annál is inkább, mert amikor a Daloskörnek megszavazták a segélyt — tudvalevő volt, hogy a Frohsinn is ily segélyt fog kérni. Az egyforma mérték a helyes.

Színházi hírek. Hétfőn kerül színre a „Sulamith” (Jeruzsálem leánya) című zsidó daljáték. A daljáték főbb szerepeit Bárdos Jolán, Békefiné, Kendy, Nagy Terus, Bernáth, Juhász, Mezei, Krémer, Békefi, Pesti, Sümegi, Iványi és Dobi játsszák. Kedden lesz a premierje Brieux 3 felvonásos színművének a „Patyolat k. a.”-nak. A színmű főbb szerepeit Fodor, Mészáros, Csókáné, Juhász, Baróthy, Mezey, Szomor, Dobi, Klenovits és Pesti játsszák. Szerdán kerül először színre Veró György 3 felvonásos daljátéka a „Leánya”. A daljáték főbb szerepei a következők: Apafi Mihály — Krémer, Fejedelemasszony — Bárdos, Teleki — Dobi, Teleki Margit — Felhő Rózsai, Tököly Imre — Mezei, Böske — Krémerné, Zsuzsa, Bernáth, Kata — Kendy, Ágnes — Nagy Terus, Habakuk — Pesti, Ludmilla — Békefiné, Vicomte — Sümegi. Csütörtökön lesz a reprise Strauss János szép zenéjű operettjének „A denevér”-nek. Az operett főbb szerepeit Felhő Rózsai, Krémerné, Bárdos Jolán, Mezei Andor, Békefi, Krémer, Iványi, Virágháty és Mezey Péter játsszák. Pénteken kerül színre L. Aronge 4 felvonásos vígjátéka az „Aszalai uram leányai” Makó Lajos felléptével. A címszerepet Makó igazgató játssza, kivüle hálás szerephez jutottak a darabban Tóvölgyi Fodor, Mészáros, Juhász, Csókáné, Kendy, Klenovits, Almássy, Virágháty, Iványi, Szalay, Krémer és Koháry. Szombaton lesz a reprise Jókai Mór 5 felvonásos drámájának „Az aranyember”-nek. A dráma főbb szerepeit Tóvölgyi, Nagy Terus, Fodor, Csókáné, Aradiné, Klenovits, Almássy, Mezey, Dobi, Szomor és Pesti játsszák. Vasárnap lesz a két utolsó előadás, d. u. színre kerül a „Czigány” című népszínmű, este pedig a „Vig özvegy” című operett.

Fegyház helyett szabadság.

Esküdtszéki tárgyalások.

Csütörtökön és pénteken, két napon át **Ernst Ödön** törvényszéki bíró elnöklése alatt **Jankov Józsa** felsőkaboli lakos bűntudatát tárgyalta az esküdtszék.

Ezt a hosszú tárgyalást az okozta, hogy az esküdtbírósnak ez ügyben közel 80 embert kellett kihallgatni.

Amint már múlt vasárnap számunkban megírtuk, az ügyészség azért vádolta meg Jankov Józst, mert Felsőkabolt határában 1906. évi december hó 3. és 4-ik napja közötti éjjelen szándékosan felgyújtott egy barakkot, bár tudta azt is, hogy abban mintegy 150 munkás aludt, akiknek azonban, szerencsére, sikerült az égő faalkotmányból idejében kiszabadulni.

A 12 esküdt kisorsolása után kihallgatta az elnök elsősorban a vádlottat, aki tagadja, hogy a vádbeli cselekményt elkövette.

Erre az elnök figyelmeztette a vádlottat, hogy a csendőrségnél beösmerte mindazt, amivel az ügyészség vádolja.

Vádlott az elnöknek azt felelte, hogy a csendőrségnél azért tett beösmérést, mert a csendőrök ütötték, verték és sanyargatták.

Kihallgatták azután a tanúkat.

Ezek között a vallató csendőrök s a vallatásnál jelen volt községi előljárók azt tanúsítják, hogy vádlott önként, minden kényszer alkalmazása nélkül, ismerte be a csendőrségnél a vádbeli cselekmény elkövetését.

Több tanú pedig azt bizonyítja, hogy mikor vádlottat a felgyújtott barakk tulajdonosa a szolgálatból elbocsájtotta, vádlott ekként fenyegetőzött: „majd követ teszek a feje alá”.

A vádlottnak több rokona végül azt bizonyította, hogy vádlott a kérdéses éjjelen kora estétől reggelig odahaza volt.

Olyan tanú azonban egy sem akadt, aki látta volna, hogy valóban a vádlott gyújtotta fel a barakkot.

A kihallgatások megtörténtével **Karsányi Elemér** kir. ügyész arra kérte az esküdtteket, hogy vádlottat mondják ki bűnösnek; ellenben **dr. Radányi Ernő** védő amellett érvelt, hogy nincs bebizonyítva, mikép vádlott a vádbeli cselekményt elkövette s ezért felmentést vár az esküdttektől.

Az esküdttek, hosszas tanácskozás után, 7 szavazattal 5 ellenében vádlottat nem bűnösnek nyilvánították, minélfogva a bíróság felmentő ítéletet hozott.

Az ítélet jogerős lett s így a vádlott nyomában szabadon bocsájtott, holott 10 évtől 15 évig terjedhető fegyházbüntetés veszélye fenyegette.

Vasárnap számunkban tett ígéretünkhez képest most ezen a helyen imertjük azokat az ügyeket, melyeket június hó 13. 14. és 15. napján tárgyal az esküdtbírósnak.

Június hó 13. napján **Morgenthaler Jakab** 20 éves, földműves, tisztaivánfalvai lakos bűntudatát tárgyalásra.

Őt azért vádolja az ügyészség, mert Tisztaivánfalván, f. évi február hó 10 és 11-dike közötti éjjelen azért, mert megelőzőleg Morgenthaler Ferenc öt Schundler György korcsmájából kiutasította, abból a célból, hogy Morgenthaler Ferencet megölje, az atyja szállásáról elhozott vadászfegyveréből, amelyet előzőleg élesztőtényekkel megtöltött, az utcán hazafelé haladó Morgenthaler Ferenc helyett ennek nejét találta, akin azonban bélelt ruhája miatt csak jelentéktelen sérüléseket ejtett.

Védő **dr. Radányi Ernő** ügyvéd lesz.

Június hó 14. napján **Fejes András** 22 éves és **László István** 25 éves, bácsföldvári lakosok bűntudatát tárgyalják az esküdttek.

Őket pedig azért vádolja az ügyészség, mert Bácsföldváron, 1907. évi március hó 31. napján, este a Fodor András korcsmájában Fejes András a vele ülő László Istvánt rábeszélvén, hogy az ugyanott levő Varga Józsefet és Varga Istvánt verjék meg, mikor Vargák elhagyták a korcsmát s vádlottak utánuk mentek, László István vádlott Varga Istvánt e felhívás folytán kint az utcán úgy melbe szurta, hogy a sérülésbe belehalt. Védője még ismeretlen.

Június hó 15. napján a június hó 4. napjáról elmaradt tárgyalást tartják meg, mert a szökésben lévő **Mészai Pál** vádlottat a napokban Budapesten elfogták úgy, hogy most az ujvidéki ügyészség fogházának a vendége. Így pedig bizonyos, hogy most már a június 15-diki tárgyalásról nem fog — elmaradni.

Politikai főmunkatárs: **Kalmár Antal dr.**

Felelős szerkesztő: **Mayer József.**

Társ szerkesztő: **Medvetzky Imre dr.**

Nyilt-tér.*)

Magyar ember nem ijed meg.

A városi törvh. bizottság tudvalevőleg az ártézi fürdő építése tárgyában olyképen döntött, a mi a kőműves-, ács-, cserépfedő munkát illeti, hogy együttes ajánlatom folytán csakis a kőműves és cserépfedő munkát ítélte ide. Nekem az ácsmunkát kivéve ajánlatomat megsértettnek tekintem és pedig a következő indokok alapján: 1. szerint nem engedhetem meg azt a határozatot, melyben a törvényhat. bizottság azon nem szakértői figyelemmel kísérve ajánlatom benyújtását és azon k-dvező feltételeket, melyet én tulajdonképen a városnak nyújtottam ajánlatommal, vagyis tekintetbe véve az általam előírt összeget, 170.000 ezer koronát tesz az ki és csak 136.000 korona értékű munkát hajlandók átengedni, ezek közül is a legsilányabb tételeket. Ezek után vagyok én is olyan bátor kijelenteni azt, hogy nem fogadhatom azt sem el, ragaszkodom eredeti ajánlatomhoz és azt el is fogadom, mert kötelező, de megcsorbítani nem engedhetem a Beck Károly biz. tag. kedvéért és ha a Beck ur bizottsági tagságát haszonlesésből akarja kihasználni, az nem illik egy városatyához és még majd továbbá ezek után sokkal erélyesebben fogok fellépni mindenkivel szemben, mert tulajdonképen jogom is van hozzá, mint ujvidéki lakos és mint adófizető állampolgár, tehát polgári jogaimat feltudom használni arra még, hogy nem engedem önmagam jövőjét mások irigysége folytán egészen a sárba tiporni, sem a hozzám vonzó igaz ember barátaim megkárosítását. Az egy igaz magyar ember soha sem fogja megtenni.

Tisztelettel:

Simonyi Mihály,

kőműves- és ács-mester.

*) E rovatban közöltekért nem vállal felelőséget a szerkesztő-ég.

14158 szám

kig. 1907.

Pályázati hirdetmény.

Alolított város tanácsa a sétatéren felállítandó mintegy 100 (száz) drb. ülőszék szállítására nyilvános pályázatot hirdet és felhívja a pályázni szándékozókot miszerint f. évi. június hó 20. ának délelőtti 10 órájáig az ajánlati végösszegnek megfelelő 10 % os bnatépnéz illetve ovadékképes értékpapir letetemenyezését igazoló letét jeggyel felszerelt ajánlatát annál inkább terjesszék elő, mert a kellően fel nem szerelt, elkésztett, vagy távirati uton érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A szállítandó öntött vagy kovácsolt vas alapszerkezettel bíró székek vasrésze miniummal alapozva és kétszer ezüstszürke olajfestékekkel festve, a vasszerkezetre erősített keményfaül és támlaléccek alapozás utján világos kávébarna olajfestékekkel kétszer mázolva a város tanácsához lesznek a megrendelés vételétől számított 4 hét alatt bérmentve szállítandók és kizárólag hazai gyártmányoknak kell lenniük, mely körülmény ipari és kereskedelmi kamarai bizonylattal igazolandó.

A szállítani szándékolt székek mintái, az ajánlat benyújtásáig bérmentve a városi tanácshoz lesznek beküldendők; nem mintázott ajánlat figyelembe nem vétetik.

Ujvidék szab. kir. város tanácsa 1907 évi június hó 2-án.

Szalay Lajos

1891-1

kir. tanácsos, polgármester.

Női- és férfi-divatüzlet!

Van szerencsém legalázatosabban értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy a helybeli piacon, **Főutca 3. szám alatt** (azelőtt Mogán-féle üzlet) egy

női- és férfi-divatüzletet

nyitottam és bátorkodom a t. vevőimnek a legújabb izlés szerint berendezett nagy raktárat legmelegebben ajánlani.

Üzletemben tartom a legizlésebb és legelegánsabb tárgyakat **női szoknyákban és egész ruhákban**, mind a legújabb szabás szerint, divatos angol és francia szövetekből és vásznakból.

Különösen bátor vagyok figyelmeztetni nagy válnsztékomra **női bluzokban**, még pedig: **selyem-, szövet-, zephir-, vászon- és batlisztból** a legdivatosabb façon és a legelegánsabb izlés szerint.

Kiszolgálásom pontos lesz és nagyon előkevény, szigoruan szerényen mérsékelt árak mellett.

Legalázatosabban kérem, méltóztassék engem meglátogatni.

Kiváló tisztelettel

Momirovits P. N.

saját termelésű szerémi hegyi borai zárt palackokban és 56 liternél nagyobb hordókban a következő áron kerülnek eladásra:

Palackborok árai:

adóval együtt:

Prima fehérbor	3 éves	literként	K 0.70
schiller	3	"	" 0.70
rizling	3	"	" 0.80
furmint (mozeli)	3	"	" 1.—

A borok árai hordókban:

adózatlanul:

Prima fehérbor	3 éves	100 literenként	K 50.—
schiller	3	"	" 50.—
rizling	3	"	" 60.—
furmint (mozeli)	3	"	" 70.—

Rendelések **Schwarz Testvérek** irodájában, **Haltér 12. sz.** és **Fut-taki-utca 46. sz.** alatt a pincemesternél is eszközölhetők, ki azokat naponta bérmentve házhoz szállítja.

Fiatalabb évfolyamu borokról, hordókban való vételnél szivesen szolgálok legjutányosabb árjegyzékkel.

Dr. Deák Imre

fogorvosi és fogtechnikai műterme

Ujvidék, Főutca 28. sz.

Telefon 112. sz.

Rendelés 9 órától 5 óráig.

A fogászat terén felmerülő összes munkálatok műtermemben a legújabb vívmányok szerint készülnek. Fájdalommentes foghuzások, fogtömések: arany, ezüst és porcellánból.

Niányzó fogak vagy egész fogsorok pótlása arany vagy kautschuk alapon
Hidmunkák, arany koronák, rendetlenül álló fogak rendezése.

SZÁJPADLÁS NÉLKÜLI FOGAK.

Vulcanit fogsorok.

Vidékiek részére eszközöndő munkák ugyanazon nap készíttetnek el.

Répa-Mag óvári, obendorfi
ekendorg javított
óriás Duppani zab. Dollár zab, Székely
és kora amerikai lófogu tengerik Karós és
törpe babok. Gyorsfejlődési Poland china
Magyar-bikák kan-
malacok, Pekingi gácsérok Lámpanélküli
költőgépek Pekingi kacsa-, emdei lud.,
fehér és fekete Orpington toljásokra elő-
jegyzéseket elfogad

gróf **TELEKI ÁRVÉD**
drassói uradalmi intézősége. u. p. Koneza.

Helyiség
változtatás.

A **Wagner-féle** ház átépítése miatt a
helybeli piacon 1861 óta fennálló könyvkeres-
kedésemet f. évi február hó elején a **Futaki-
utca (II. Rákóczi Ferenc-út) 12. száma alatt**
levő saját házamba helyeztem át.

Ez alkalommal ajánlom a mélyen tisztelt
közönségnek gazdagon felszerelt raktárat,
ugymint: **könyveket, levél-, író- és rajzpapi-
rokat, irodai és rajzfelszereléseket, üzleti köny-
veket, noteszeket fényképező cikkeket, a leg-
szolidabb árakon.**

Kiváló tisztelettel
Herger Ágoston.

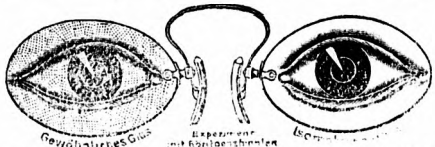
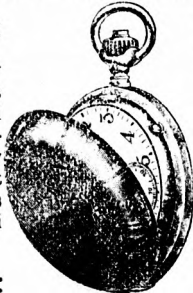
ECKFELD ADOLF

órás és látszerész

Ujvidék, Fő-utca 25. szám.

Nagy választék mindennemű órák, arany-
áru, brillantok és látszerészi cikkekből.

WALTHAM valódi amerikai arany
zseórák a legfinomabb precíziós
szerkezettel; ezen óratoknál sokkal
tartósabbak, mint más arany-
óráké, mert két masszív arany
lemez közt egy kompozíció betét
van, mely a toknak a szükséges
tartósságát adja és ezért 25 évi
kezesseget vállalok.

Isomitropo üvegek a legjobb a látó kiméletére,
gyöngébb üvegek dacára nem fáj el a szem.

Természetes ezüst list-
ben mindenkor
frissen befőzött
kiváló finom

málna-

szörpöt

szállít

Gessler

Siegfried

ALTVATER

likörgyár

csász. és kir. udvari
szállító és ó csász. és
kir. Fensége József
főherceg kamarai
szállítója

Budapest - Kőbánya.

3 uj szó...

Altvater

Gessler

Budapest

8-1

Fontos szőlőbirtokosoknak

Legjobb minőségű Oltógummi,
Kékkő és Raffia kapható:

Ludwig József

fűszer- és csemege-kereskedésében. Ujvidék
Uri-utca 17. szám.

Standard életbiztosító-társaság

ujvidéki vezérigazgató

Duna-utca 4. szám 1-ső emelet.

Egyike Europa legrégebb s legnagyobb

biztosító intézete

évi bevétel **35 400,000 kor.**

vagy **280 000,000**

kifizetett halálesetek **585000,000 kor.**

Olesó díjak; feltétlen biztonság; törölt

kötvények újból érvénybe helyezése a legelő-

nyösebb feltételek mellett; haláleset azon-

nali kifizetése; 2 évi fennállás után megtá-

madhatatlan kötvények; bírói foglalás kizárva;

szabad világgötvények; öngyilkosság vagy pár-

baj esetén a teljes összeg ha kötvény egy

évig érvényben volt.

Bővebb felvilágosítást szívesen ad az ujvi-

déki vezérigazgató hol megbízható aqisiteu-

ról esetleg fix fizetéssel alkalmaztatnak. 26—

Ezen magyar gyártmányból évenként több százezer liter lesz **BÉCSBE**
szállítva, a hol 1906. évben a közegészségi kiállításon Diszoklevéllel
és arany haladási éremmel lett kitüntetve,

Dupla Maláta Sör

Szent István védjeggyel

a **Kőbányai Polgári Serfőző p.-t. készítménye.**

Kitüntetések:

Budapest 1896: Diszoklevél.

Páris 1900: Grand Prix.

Flórenz 1904: Grand Prix.

Nápoly 1905: Grand Prix.

Palermó 1905: Grand Prix.

Bécs 1906: Diszoklevél.

Mindenütt a legelső díj!

Kitünő élvezeti és egyszersmind
hatásos gyógyital

idegesség, vérszegénység, gyomor-

bajok, álmatlanság, étvágytalanság

stb ellen.

Ajánlják:

Dr. Ángyán, Dr. Ellscher, Dr. Herczel, Dr. Kéty, Dr. Korányi, Dr. Laufenauer és Dr. Liebmann egyetemi tanár urak **Budapestben.**

Dr. Glax tanár, csász. és kir. kormánytanácsos, fürdő-előjáró, **Dr. Ebel, Dr. Gorsky, Dr. Kostecy, Dr. Szemera, Dr. Szigeti** orvos urak **Abbázában.**

Dr. Ebers, csász. tanácsos úr, **Dr. Coltelli** úr. **József** főherceg udvari orvosa **Cirkvenicában.**

Poharankénti kimérés Ujvidéken csakis **Várady Lajos** urnál

vasuti vendéglőben pohár 22 fillér. Utczán át kimére fél liter

87.15—6.

46 fillér, 1 liter 88 fillér.

SCHOMANN JÁNOS

OKLEVELES KŐFARAGÓ-MESTER. — CEMENTLAPGYÁROS.

Készítek minden kőfaragó és te-

razzo munkákat.

A t. közönségnek figyelmébe

ajánlom

TEMETKEZÉSI VALLALATOMAT

mely ujonnan lett berendezve, semmi költséget és áldozatot nem sajnálva
a legmodernebb stílusban.

Főraktárom: **DUNA-UTCA 21. sz.**